

تحریم های اخیر آمریکا

هواپیمایی

امیر فیض- حقوقدان

بخشی از تحریم های اخیر آمریکا متوجه جلوگیری از خرید هواپیماهای مسافربری ایران از آمریکا است که بحث در آن در حاشی این تحریر قرار دارد.

جمهوری اسلامی تفسیری که بر اقدام اخیر آمریکا وارد میسازد این است که آمریکا برخلاف برجام به رفع تحریم های علیه ایران اقدام نکرده و از جمله تحریم فروش هواپیما را برداشته است.

ظاهر این تفسیر با حقیقت آن مرتبط نیست. حقیقت آنرا باید در شرایط برجام ملاحظه کرد باتفاق به آن شرایط رجوع میکنیم.

اجازه فروش هواپیمای مسافربری (۱) تجاری و قطعات و خدمات مربوطه به ایران از طریق اعطای امتیاز در موارد زیر خواهد شد:

الف- صادرات، فروش، اجاره یا انتقال هواپیماهای مسافربری، **تجاری با کاربرد غیر نظامی (۲)**

ب- صادرات، فروش، اجاره یا انتقال قطعات یدکی و قطعات عمده برای هواپیماهای **مسافربری تجاری به ایران**.

ج- ارائه خدمات تبعی، از جمله ضمانت، نگهداری و خدمات تعمیر و بازبینی ایمنی برای کلیه موارد مذکور مشروط بر اینکه قطعات و خدمات مجوز داده شده انحصاراً برای **هوانوردی تجاری مسافری** مورد استفاده قرار گیرد < (ماده ۲۲ و ضمیمه آن)

اجازه

عنوان اجازه در شرط بالا به معنا و مفهوم رفع تحریم نیست؛ تحریم یا معلق میشود و یا لغو و جانی برای اجازه ندارد؛ اجازه جواز انجام کاری است که بدون آن ممکن نیست، آنهم برای مدتی به شخص معینی اجازه از نظر حقوقی میتواند نوعی عقد محسوب شود ولی در آن قبول، شرط نیست.

اما تحریم در فقه و اقتباس از قرآن به معنای حرام است و در اقتصاد سیاسی به معنای نوعی فشار و یا جریمه است علیه کشوری تا به اطاعت از قانون تن دهد.

تحریم، معمولاً از جانب یک کشور و یا چند کشور علیه کشوری دیگر جریان پیدا میکند تا کشور طرف تحریم، به هنجارها و یا خواسته های کشور تحریم کننده رضایت بدهد.

تصور میشود با تعاریفی که از اجازه و تحریم آورده شده مفهوم درست و حقیقی شرط در ماده ۲۲ برجام روشن شده باشد.

تطبیق مورد

اکنون با آگاهی از معنای اجازه و تفاوت آن با تحریم به تطبیق مورد با اقدام آمریکا خواهیم رفت.

دولت اوپاما با استفاده از ماده ۲۲ **اجازه فروش** هواپیما به جمهوری اسلامی - را به شرکت های هواپیما سازی داد. در آن زمان ایران انتظار داشت که با انجام برجام و خرید ۱۹۰ هواپیما ناوگان هوایی خود را سروصورتی بدهد.

آقای اوپاما هم تا آن حد در حمایت از اجازه خود پیش رفت که در ۱۴ نوامبر اعلام کرد اگر کنگره نسبت به اجازه مزبور (اجازه خرید هواپیما از طرف ایران) موانعی ایجاد کند رئیس جمهور از حق وتوی خود استفاده خواهد کرد.

پس از انتقال قدرت به آقای ترامپ کنگره آمریکا بموجب قانونی اجازه آقای اوپاما را باطل کرد و تحریم های جدیدی علیه جمهوری اسلامی وضع کرد که یکی از آنها هم سلب اجازه ای بود که آقای اوپاما در مورد فروش هواپیما به جمهوری اسلامی داده بود.

تحریم نبود

ملاحظه شد که برجام تأکیدی بر تعلیق و یا لغو تحریم فروش هواپیما به جمهوری اسلامی نداشته است و ماده ۲۲ ناظر بر اجازه است معهدا جمهوری اسلامی اقدام آمریکا را بمنزله تخلف از برجام گرفته و سید علی گفته است:

ایران محکم ایستاده و هر حرکت نظام سلطه در قضیه برجام با عکس العمل جمهوری اسلامی مواجه خواهد شد.

در حالیکه در برجام اختلافات ناشیه از تفسیر و یا اجرای برجام به شورای حل اختلاف محول شده است؛ چرا جمهوری اسلامی در مورد مسنله فروش هواپیما به آن شورا رجوع نمیکند؟

باسبخ روشن است: ادعای جمهوری اسلامی فاقد مبانی حقوقی است و همانطور که عرض شد اجازه، ایجاد حق برای دارنده اجازه نمیکند، جمهوری اسلامی این مهم را میدانند و به کمیسیون حل اختلاف رجوع نمیکند چرا که حاصلش رسوائی است.

دلیل کنگره

نه اجازه دادن و نه سلب اجازه نیازی به دلیل ندارد، اجازه حقی است که از آن یکطرف است. اجازه تعهد نیست که دوطرف داشته باشد اجازه از نظر حقوقی ایقاع است یعنی دادن و سلب آن نیاز به موافقت طرف و یا طرفها ندارد.

در نهایت، کنگره آمریکا به اعتبار ماده ۲۲ برجام هیچ دلیلی لازم نداشته است که پشتوانه سلب اجازه خرید هواپیما از سوی جمهوری اسلامی بشود. معهدا تصمیم کنگره آمریکا بر مبنای گزارشات و نامه های سه سناتور آمریکائی بوده که مدعی شده اند جمهوری اسلامی از هواپیماهای مسافربری برای انتقال سلاح به سوریه استفاده میکند.

تطبیق ادعای سناتور ها با ماده ۲۲

چنانکه در ماده ۲۲ ملاحظه شد؛ سه بار تصریح شده است که اجازه فروش هواپیما و لوازم یدکی و خدمات، محدود و محصور به کار مسافربری خواهد بود نه فعالیت های جنگی.

محدودیت مزبور و تاکید سه باره آن در یک ماده، نشانی از اهمیت قصد آمریکا از محدود بودن فعالیت هواپیماهای مورد معامله ایران فقط برای تسهیلات مسافرتی بوده است.

گزارشات سه سناتور آمریکایی مبنی بر اینکه ایران از هواپیماهای مسافربری خود برای حمل سلاح به سوریه استفاده میکند، مشوق کنگره در تجدید نظر در مورد اجازه فروش هواپیماهای آمریکایی به جمهوری اسلامی شده است. زیرا نشانه ای از تخلف جمهوری اسلامی از تعهد ماده ۲۲ برجام است.

قرینه ای در تأیید ادعای سناتور ها

مدارک و ماخذ این تحریر نشان نمیدهد که کم و کیف ادعای سناتورهای آمریکا در تبدیل هواپیماها مسافربری در جهت حمل سلاح به سوریه چیست ولی، قرانن و شواهدی وجود دارد که میتواند ادعای سناتورهای آمریکایی را به تائید نزدیک سازد.

شهادت شهود

نخست شاهد ابرانی

شاهد که آقای بابک تقوائی کارشناس و پژوهشگر هوایی معرفی شده است در مقاله ای همراه تصاویری شهادت میدهد که هواپیمای ایلوشین روسی ۷۶ تی دی شماره ۴۸۲۲-۱۵ هواپیمای هوا فضای سپاه به همراه هواپیمای دیگری برای حمل نیرو و تجهیزات به سوریه مورد استفاده قرار میگیرد؛ همو نوشته است؛ در حالیکه در سال ۱۳۹۰ جمهوری اسلامی متعهد به تامین یک ایلوشین ۷۶ برای تامین نیاز سازمان مدیریت بحران کشور در راستای مبارزه با حریق جنگل ها شده بود.

یعنی حتی یک ایلوشین روسی ۷۶ که برای مبارزه با حریق جنگلها خریداری و تدارک شده بود آنها هم به حمل اسلحه و نیرو به سوریه اختصاص یافت.

شاهد تصویری از آتش سوری جنگلهای پاسارگاد را نشان میدهد و زیر آن نوشته است:

«هواپیما های آتش نشانی ایران در راه کمک رسانی به سوریه»

شاهد تصویر دیگری ارائه داده است که هواپیمای ایلوشین ۷۶ روسی به همان شماره ۴۸۲۲-۱۵ در سال ۱۳۹۲ به شرکت هواپیمایی سوریه واگذار شد تا برای حمل نیرو ها و تسلیحات سوری از دمشق به لاذقیه و سایر شهرها استفاده شود.

علت انتقال سوری هواپیمای آتش نشانی به سوریه قطننامه شماره ۱۷۴۷ شورای امنیت است که در آن قطننامه تصریح شده است که ایران نمیتواند با هواپیمای زیر پرچم خود سلاح به سوریه حمل کند.

LUFTWAFFEAS BLOG

ایلیوشین ۷۶ تی دی شماره ۲۲۸۲-۱۵ نیروی هوافضای سپاه که در سال ۱۳۹۲ به شرکت هواپیمایی سوریه واگذار شد تا برای حمل نیروها و تسلیحات سوری از دمشق به لاذقیه و سایر شهرها استفاده شود

ملاحظه میشود جمهوری اسلامی از تنها هواپیمای آتش نشانی کشور هم ابا نکرده و آنرا در راه حمل و نقل و تجهیزات نظامی در سوریه بکار برده؛ این امر قرینه ای است که وقتی جمهوری اسلامی از هواپیماهای آتش نشانی برای مقاصد نظامی در سوریه استفاده میکند بطریق اولی از هواپیماهای مسافربری هم در راه مقاصد نظامی که خلاف ماده ۲۲ برجام است استفاده کرده و میکند.

شاهد فصل گویایی از آتش سوری خرداد سال ۱۳۵۹ در جنگلهای پاسارگاد در تنگه بلاغی گزارش کرده که ۲۵۰۰ هکتار از این جنگل که دارای درخت های ۲۰۰ ساله بود سوخت.

شاهد شهادت میدهد که سرانجام پس از ۳۶ ساعت و تقاضای مکرر مسئولین مدیریت بحران استان فارس و وزارت دفاع و غیره یک هواپیمای ایلیوشین ۷۶ با همان شماره ۴۸۲۲-۱۵ از سوریه به سامانه اطفاء حریق شیراز اعزام شد که ۴۰ تن آب بارگیری کرد و آنرا از ارتفاع ۱۰ هزار پائی رها کرد که در صد بسیار بالائی از آن پیش از رسیدن به زمین به علت حرارت محیط تبخیر شد

دستاوردها از شهادت شاهد

**** جمهوری اسلامی با جمعیت ۸۰ میلیون و سرزمینی تقریباً سه برابر فرانسه تنها یک هواپیمای آتش نشانی داشته است، تو خود حدیث مفصل بخوان از این مجمل و آن هواپیما هم در خدمت احتمالی حوادث کشورمان نبوده است و برای سوریه خدمت میکرده است.**

شهود خارجی

**** درخرداد سال جاری آقای جان کورنن سناتور ارشد ایالت تگزاس دومین مقام عالی اکثریت جمهوریخواهان درمجلس سنای ایالات متحده آمریکا اعلام کرد که <حجم نقل و انتقال تروریست ها و سلاح های آنان از طریق شرکت هواپیمایی مسافربری ماهان به سراسر خاورمیانه دوبرابر شده است>**

همو اضافه کرد؛ «پنج سال پیش در دولت اوباما برای اولین بار ۱۱۷ هواپیمای مسافربری ایرانی که به شرکت ماهان ایر = ایران ایر و پارس ایر، تعلق داشتند درمظان حمل سلاح و نیروهای نظامی ایرانی درپوشش کمک های بشردوستانه به سوریه قرارگرفتند و تحریم شدند. دولت اوباما در آن زمان دولت عراق را تحت فشار قرار داد تا به این هواپیما ها اجازه تردد در آسمان عراق را ندهد اما موفقیت چندانى به دست نیاورد و پروازها ادامه یافت»

شاهد دیگر

روز چهارشنبه دهم خرداد سال ۹۵ بخش خبری کانال دوم تلویزیون آلمان خبرداد:

<برپایه گزارشات رسیده شرکت هواپیمایی ایران ایر و پارس ایر بارها اسلحه ومهمات به دمشق و بیروت منتقل کرده اند، شرکت پارس ایر به دلیل مظنون بودن به قاچاق سلاح برای سپاه پاسداران در فهرست تحریم های ایالات متحده قراردارد.>

براساس اظهارات منابع اطلاعاتی ایران برای این هدف از هواپیماهایی استفاده میکند که به طور معمول برای انتقال مسافران به غرب اروپا به کارگرفته میشوند.

شاهد دیگر

آقای امانوئل اتولنگی عضو بنیاد دفاع ازدمکراسی هشدار میدهد که ایران ازبخش مسافر صنعت هوایی اش برای انجام عملیات نظامی استفاده میکند ازسال پیش بنیاد دفاع ازدمکراسی ها بصورت آنلاین حدود ۱۰۰۰ پرواز مسافری بین ایران وسوریه را رصد کرده است.

توضیح لازم

تنها ایران نیست که از هواپیماهای مسافری برای حمل سلاح و تروریست استفاده میکند روزنامه بلغارستان نوشت هواپیماهای آذربایجان (روسیه) درسال گذشته ۳۵۰ بار برای انتقال سلاح تحت عنوان پروازهای دیپلماتیک به نقاط مختلف جنگی درسراسرجهان انجام داده است و نیز روزنامه "ترود" چاپ بلغارستان نوشته است:

>هواپیماهای دولتی آذربایجان ده هاتن اسلحه ومهمات جنگی به تروریست ها تحت پوشش پروازهای دیپلماتیک انتقال داده اند<

ولی مشکل دراینجاست که:

**** محرومیت ایران از حمل اسلحه در ماده ۲۲ برجام پیاده شده است و چنین چیزی برای کشورهای دیگر از جمله عربستان و آذربایجان وجود ندارد.**

**** مشکل دیگر آمریکا است که در مقابل ایران ایستاده و این کشور مخالف، در مورد عربستان و آذربایجان نایستاده.**

**** مشکل دیگر وجود قطعنامه شماره ۱۷۴۷ شورای امنیت است که دقیقاً ایران را هدف گرفته است و جهانیان را از هرگونه کمک و مساعدت در مورد تسلیحات منع و انتقال تسلیحات نظامی بوسیله هواپیما و یا کشتی منع میکند، و در مورد سایر کشورها چنین قطع نامه ای صادر نشده است.**

دستاوردهای این تحریر

**** تصمیم کنگره آمریکا بمنزله تخطی از برجام شناخته نمیشود**

**** تصمیم کنگره آمریکا گرچه سلب اجازه است نه تحریم، معهداً تصمیمی است که با قطعنامه ۱۷۴۷ شورای امنیت و ماده ۲۲ برجام منطبق است.**

**** درست است که قطعنامه های شورای امنیت در مورد هسته ای علیه ایران با امضای برجام و گزارش آژانس اتمی لغو شده است ولی لغو مزبور به معنای ادامه تصدی جمهوری اسلامی به آن موارد مندرج در قطعنامه ها نیست.**

ناتمام